

EEN NIEUWE GEOLOGISCHE KAART VAN NEDERLAND.

Het is nu iets meer dan honderd jaar geleden, dat de jonge Staring in zijn dissertatie: *De geologia patriae* wees op de noodzakelijkheid van het vervaardigen van een geologische kaart van Nederland. Hij liet het niet bij dien wensch, sloeg zelf de hand aan den ploeg en gaf in 1844 een „Proef eener geologische kaart der Nederlanden”. Later ging de Regeering belang in de zaak stellen en in 1852 werd een geologische commissie benoemd die in 1855 sneuvelde tengevolge van „oneenigheid”. Toen werd weer een commissie benoemd, die al heel gauw erkende, dat het maken van geologische kaarten zich niet leent voor commissorialen arbeid en zoo kreeg dan in 1857 Staring de opdracht om alleen die kaart te maken. Daar hij nu reeds gedurende een kwart eeuw materiaal had verzameld, liep het werk vlot van stapel en in 1867 was het grootsche werk voltooid. Wij waren toen weer eens Nummer Een en de kaart werd bekroond op de wereldtentoonstelling te Londen in 1869.

Die kaart was zoo goed, dat men er niet aan begon om haar te verbeteren. Toen in 1886 een nieuwe druk noodig bleek, bepaalde men zich ertoe het topografische gedeelte bij te werken, het geologische bleef onveranderd, ondanks het feit, dat juist in de laatste twintig jaren op geologisch gebied veel nieuws was verricht. Staring was gestorven in 1877.

Nieuw leven kwam er in het begin van de 20ste eeuw door de instelling van den Rijksopsporingsdienst van delfstoffen, gevolgd door den Geologischen Dienst, die in het bijzonder belast werd met het maken van een nieuwe Geologische Kaart van Nederland. Onder leiding van den bekwamen en vlijtigen Directeur Dr. P. Tesch werd vlot werk verricht. In 1926 verscheen het eerste van de geprojecteerde 196 bladen en thans zijn wij zoo ver, dat binnen een jaar of drie, vier de voltooiing van de kaart verwacht mag worden.

Nu is het noodig, dat wij, vooral voor de middelbare en hogere scholen, naast dit volumineuze en kostbare werk de beschikking krijgen over een handige overzichtskaart, die Starings kaart vervangen zal. Het ligt voor de hand, dat de Regeering ook dit deel van de taak zou uitvoeren, maar om de een of andere reden is dat niet gebeurd en heeft het Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën zich er mede belast en gelukkig toch met den onmisbaren steun van den Minister van Waterstaat.

De kaart wordt met gebruikmaking van alle gegevens die de Geologische Dienst voor de Groote Kaart verzamelde uitgevoerd en gedrukt door den Topographischen Dienst en wel in kleurendruk op de bekende topographische kaart van 1 : 200 000. De kleuren en noteeringen zijn bijna geheel gelijk aan die van de Groote Kaart, waarvoor zij dus tegelijk dienst doet als overzichtskaart.

De geheele kaart zal bestaan uit 19 bladen en één blad legenda. Verschillende bladen zijn persklaar, het eerste blad „Amsterdam” is verschenen. Het ligt in de bedoeling nu voortaan elk jaar drie bladen te geven, zoodat de kaart in 1941 gereed kan zijn.

Bij intekening en vooruitbetaling is de prijs voor de geheele kaart f 25.—. Buiten intekening is de prijs per blad f 3.—. De intekenaren en vooruitbetaalders zijn dus heel voordeelg uit en worden zodoende er voor beloond, dat zij de uitgave mogelijk maken. Ik wek dan ook bij deze inrichtingen en particulieren op tot intekening op dit voortreffelijk prachtwerk. Men kan zich intekenen bij Dr. P. Kruizinga, Julianastraat 21 Rijswijk (Z.-H.) en de betaling kan geschieden door storting of overschrijving op Postcheque- en Giro-rekening No. 226500 ten name van de „Commissie Geologische Overzichtskaart van het Geol. Mijnbouwk. Genootschap te Delft”.

Het blad Amsterdam ligt thans voor mij en ik bekijk het met groot welbehagen. Het gaat van Utrecht en den Haag in het Zuiden tot Beverwijk en Monnikendam in het Noorden. Door een gelukkige keuze en combinatie van kleuren komen niet minder dan twintig soorten van grondgesteldheid tot uitdrukking. Op zichzelf zijn de kleuren al duidelijk genoeg, maar de duidelijkheid wordt nog bevorderd door een scherpe omlijning der kleurvakken en door de bekende noteering met Romeinsche en Arabische cijfers.

Het Gooi komt net om den hoek kijken: een lavendelkleurtje met roode spikkels en wijd geplaatste zwarte dwarsstreepen. De legenda buiten de lijst van de kaart leeren ons dat we hier te doen hebben met: „II 2, gestuwd hoogterras (stuwwal) met bestrooiing van Noordelijke erratica”. Hetzelfde kleurenspeel vertoont Muiderberg en dat aardige kleine plekje bij Nigtevecht.

De Rijn en de Vecht vertoonen hun breede strook van „I 7, rivierklei dikker dan 5 dm” en daarvan ligt ook een lange strook bij Noordwijkerhout in „I 2 oud duinzand” en die strook brengt de verbeelding op weg naar een noordwaarts gerichte oude Rijntak.

Het kleurenspeel is er in geslaagd om in het doolhof van oude veengronden, oude en nieuwe droogmakerijen, oude en nieuwe bedekkingen van zeeklei en rivierklei overal den juisten toestand aan te duiden. Het zal u misschien verwonderen op deze kaart te ontdekken, dat ge bij een wandeling van Voorburg naar Scheveningen achttmaal een nieuw geologisch gebied betreedt en dat ge dan gewandeld zijt van „oud zeezand I 1”, naar „jong zeezand I 14”.

De zeer nauwkeurige bewerking en uitmuntende druk maken, dat er bij de nog al kleine schaal van 1 : 200.000 toch nog heel fijne details tot uitdrukking komen. Ik noemde reeds Nigtevecht, maar nog precieser is het uitsteekseltje in Bloemendaal van „jong duinzand I 12” in „oud duinzand I 2”. Dat is Thijsse's Hof en nu weet ik meteen waarom de duindoorns daar zoo veel beter willen groeien dan de adelaarsvarens.

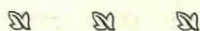
Het water is aangeduid door een heel mooi blauw. Het ontgaat mij, waarom het water in de IJmuider buitenhaven en tusschen de pieren die kleur heeft gekregen, terwijl de vlakte buiten de Oranjesluizen wit is gebleven. Het merkwaardig gebied van Landsmeer en Oostzaan is heelemaal „paarsbruin I 6-5” gekleurd, water en al. Ik vermoed, dat de breedte en diepte van de waterstrooken hier den doorslag geven. Het Barnegat had ik graag blauw gezien, want het is toch wel zoo groot als het Abcoudermeer, dat wèl blauw werd.

De geologie houdt zich meer bezig met het verleden, dan met de toekomst. Toch mag zij wel aandacht schenken aan de zeer nabije toekomst en nu had ik wel verwacht, dat de droogmaking van de Zuiderzee nu ook alvast haar rechten kreeg. Weliswaar is het plan voor de Zuidelijke polders nog lang niet definitief, maar ik geloof dat omtrent den bodem al gegevens genoeg aanwezig zijn om het project toch al in deze kaart op te nemen. Dan zou dit blad Amsterdam in zijn rechterbovenhoek dit ook al moeten vertoonen. Men moet wel rekening houden met de omstandigheid, dat een herdruk van een kaart als deze nu niet zoo heel spoedig te verwachten is en er wordt druk uitgeoefend, om de indijking van de Zuidelijke Polders te bespoedigen.

Intusschen hoop ik van harte, dat ik ongelijk heb en dat hoe snel die polders ook tot stand mogen komen, de kaart nog eerder is uitverkocht.

En nu zie ik met groot verlangen uit naar het blad Alkmaar. Zulke mooie kaarten, die zoo veel te vertellen hebben, zouden je haast tot een kamergeleerde maken. Doch gelukkig hebben ze in hun voortreffelijkheid en uitvoerigheid meteen een machtige stimulans, om je naar buiten te drijven naar bijzonderheden die je nog niet had opgemerkt, of twijfelplekjes die je zoudt willen helpen verduidelijken.

JAC. P. THIJSSSE.



TER OPWEKKING.

Het is nu alweer meer dan een jaar geleden, dat wij in dit tijdschrift eendrachtelijk constateerden in hoe sterke mate de belangstelling in de levende natuur gedurende de laatste veertig jaar is toegenomen. Een van de verblijdendste teekenen daarvan is wel de gestadige toename van het aantal medewerkers aan „De Levende Natuur” en daarom kwam het ook zoo prachtig uit, dat het tijdschrift en zijn oudste redacteur gelijktijdig het bereiken van een belangrijken mijlpaal in hun leven mochten vieren.

Nu zijn evenwel veertig jaren zulk een lange tijd, dat de oprichting van De Levende Natuur zich al in de nevelen van de historie begint te verliezen en daaruit vloeit weer voort, dat er heden ten dage, vooral onder de jongeren, nogal wat zijn, die zich nauwelijks kunnen voorstellen, dat er al natuurliefhebbers-niet-vaklui bestonden, voordat Heimans en Thijssse met hun werk begonnen. Maar daarin vergissen zij zich dan toch zeer. Ook voor 1900 waren er tal van ijverige floristen, ornithologen en entomologen, al bedroeg het aantal natuurlijk niet een tiende van het tegenwoordige. Toch waren ze al talrijk genoeg, om vereenigingen te kunnen vormen en het is aan een dezer genootschappen, de Nederlandsche Entomologische Vereeniging, die in 1945 haar honderdjarig bestaan hoopt te vieren, dat wij enkele beschouwingen willen wijden.

Het is merkwaardig, hoeveel beoefenaren der Entomologie in een of anderen vorm er zijn, die meenen, dat zij in de Entomologische Vereeniging niet thuis hooren. Misschien zijn daaronder ook wel enkelen, die met het bestaan van zoo'n vereeniging niet